

Oponentský posudek bakalářské práce Josefa Hampla *Vznešeno v beletristickém díle Ladislava Klímy*

Na samém začátku svého posudku předesílám, že předloženou bakalářskou práci kolegy Josefa Hampla považuji a obhajitelnou a hodlám ji doporučit k obhajobě. Důvod tohoto poněkud neobvyklého expozi, kdy se hned zkráj uvádí to, co má být dle zvyklosti až úplně na závěr, spočívá v kritickém tónu, který jsem nucen k práci zaujmout. Předem raději upozorňuji, že přes veškeré námitky a připomínky text základní požadavky na závěrečnou práci naplňuje.

Drtivou většinu obsahu zabírají (povedené) popisy děje jednotlivých Klímových povídek, takže na analýzu vlastního tématu – vznešenosti – nezbyvá příliš mnoho místa. Obvykle je pouze lakonicky vložena ve formě jedné či dvou vět a tvoří jakýsi předěl v souvislosti vyprávěného vyprávění. Navíc se téměř vždy orientuje dle dvou aspektů: bezpečnosti a nepatřičnosti. V práci se tedy do omrzení opakuje, že buď hrdina, nebo čtenář jsou vůči hrůzám znázorněným v ději povídky v bezpečí, což evokuje předpoklad, že pocit vznešenosti leží právě v zabezpečení. Stejně často (čím více se práce blíží ke konci) se opakuje hrdinovo uvědomění si jakési nepatřičnosti, aniž by ovšem byla jakkoli přiblížena nebo přesněji určena. Na místech, kde se autor přibližuje tématu vznešenosti, se vysledovaná rozpornost pocitů často převrací do kvaziotázky: co jiného by to mohlo být, než vznešenost? Dále se ale nedostává a o tom, co jiného by to mohlo případně být, vůbec neuvažuje. Domnívám, že v podobných pasážích měla samotná analýza teprve začít, nikoli u nich skončit. V tomto ohledu je tedy práce pouhým náznakem, jak s pojmem vznešenosti u Klímy nakládat.

Mám za to, že student si sám velice ztížil výkladovou pozici tím, že ve druhé kapitole, jež měla být metodická a měla připravit půdu pro pozdější výklad, se pojem vznešenosti redukuje na několik arbitrárních fragmentů, které spolu souvisí zcela volně, a neposkytují proto dostatečnou oporu a orientaci. Předně se autor dopouští hrubých nepřesností, které pojem vznešenosti zatemňují a posouvají do roviny, před kterou Kant mnohokrát varuje: „Vznešenost je skutečně omezena pouze na existenci v našem subjektu, je to věc našich pocitů a myslí. [...] Jde o čistě subjektivní pocit nás samých.“ (s. 7). Vedle tohoto psychologizujícího zkreslení se ale objevuje i nedomyšlení pojmu vznešenosti: „Zatímco u krásna jde o příjemný, klidný proces, u vznešenosti se jedná o rozpor uvnitř nás.“ (tamtéž). Rozpor rozhodně nestačí k vysvětlení vznešenosti; byl by pak neodlišitelný od dialektiky, která je rozumu vlastní a v zásadě by se tím naznačovalo, že už tím, že jsme racionální bytosti, musíme být přístupní pocitu vznešenosti. Jak ale Kant zdůrazňuje, vznešenost předpokládá jistou kulturu, není tudíž vázána na racionalitu jako takovou. To vše by se ale dalo pominout, jakkoli to ve výkladu způsobuje problémy. Za hlavní problém celé práce, považuji záměr avizovaný v úvodní kapitole: „V rámci této práce se pokusím vyvodit, jakým způsobem, pokud vůbec, se předvedení tohoto pocitu liší v Klímových dílech proti Kantově

jasně definovanému pojmu.“ (s. 5) K vypracování tohoto záměru ovšem vůbec nedochází, autor vsouvá své postřehy o výskytu vznešenosti v Klímových povídkách naprosto v souladu se svým chápáním Kantova pojetí. Ani na jediném místě se jej nepokouší komparovat s tím, jak by se vznešenost dala uchopit u Klímy. V zájmu spravedlnosti je třeba říci, že se pokus o takovou komparaci objevuje v závěrečné kapitole, avšak vzhledem k tomu, že v předchozím textu k ní nebylo řečeno nic, působí nemotivovaným dojmem. Téměř, jako by si student vzpomněl, že měl něco takového v plánu.

Přitom se v uváděných povídkách o vznešenosti explicitně hovoří. Namátkou cituji tuto pasáž ze Slavné Nemesis: „Čas neboli rozvíjení se myšlenky teče pomalu, pomalinku. Věčnost má pokdy. A ke každému člověku, ke každému zvířeti plíží se Vznešeno, které je mu někdy příjemným lechtáním, nejvyšší slastí jindy, obyčejně nejvyšší hrůzou, tichým tygřím krokem plíží se blíží a blíží..., aby z dnešního člověka, který je veskrze zvířetem, stal se jednou – Bůh.“ Již z této citace je zjevné, že Klímovo pojetí vznešenosti se od Kantova diametrálně liší. Její podrobnější charakteristika však nebyla vypracována. Zdá se, že student z nějakého důvodu – a ten by mohl zaznít u obhajoby – upřednostňuje Kanta, jako by Klímovi, když o něčem říká, že je to vznešené, nevěřil.

Rovněž mi není jasný princip výběru jednotlivých povídek – i o tom by bylo možné pohovořit u obhajoby. Za slibný motiv, který je v práci naznačen, by se dal považovat obraz ženy jako femme fatale. Ani u něj ale, bohužel nedošlo k přesnějšímu rozpracování.

Otázky k obhajobě:

- 1) Bylo by možné na kvaziotázku: co jiného by to mohlo být než pocit vznešenosti, odpovědět dle Klímy například: sadismus, masochismus, fantasma, halucinace?
- 2) Souvisí u Klímy pocit vznešenost nějakým způsobem s motivem zbabělosti, respektive odvahy?
- 3) Opravdu se dá pocit vznešenosti dedukovat z čtenářova bezpečí nad knihou, kdy není jako by ohrožen hrůzami děje?
- 4) Bylo by možné trochu přiblížit souvislost mezi femme fatale a vznešeností u Klímy?

Hodnocení

Přes všechny námítky a připomínky považuji předloženou práci, jak již bylo řečeno, za obhajitelnou. Autor nesporně prokázal zaujetí pro věc a popasoval se s velice složitým problémem v rámci svých možností. To si zcela jistě zaslouží ocenění. Mám za to, že si kolega Hampl ukousl moc velký krajíc. Možná by bylo schůdnější vzít si pouze jednu (třeba i kratší povídku) a ukázat na ní, že si při její interpretaci s Kantovým vymezením vznešenosti nevystačíme. Že si kolega vybral jinou cestu, pokládám za odvážné. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit stupněm **dobrý**.

V Neratovicích 5. 6. 2024

Jakub Chavalka